

*Кобець Т. О.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 101 «Екологія»
Хижняк А. Ю.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 101 «Екологія»
Науковий керівник: Гололобова О.О.,
к. с.-г. н., доц., доцент кафедри моніторингу довкілля та природокористування,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
Kobets.Tatiana001@i.ua
annnkhzyzniak@gmail.com*

ОЦІНКА КОМПЕТЕНЦІЙ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ВИНОГРАДАРІВ-АМАТОРІВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Рід *Vitis* (виноград) становить понад 60 видів, з яких близько 20 використовуються для схрещування й виведення культурних сортів. Виноград має славу цілющого, високопоживного продукту. Його ягоди містять значну кількість легкозасвоюваних цукрів, вітаміни, мінеральні солі кальцію, заліза, фосфору.

За призначенням сорти поділяють на:

- Столові – це найбільш високоякісні сорти. Вони мають привабливий вигляд і чудовий смак. Вживають ягоди переважно свіжими.
- Технічні сорти – призначені для приготування соків та для виноробства.
- Універсальні – це сорти, ягоди яких вживаються як у свіжому вигляді, так й в продуктах переробки.

З потеплінням клімату і поступом селекції виноград повільно просувається на північ країни, де на власних присадибних ділянках велика кількість виноградарів-аматорів вирощує цю культуру. Виноградарю-аматору потрібні знання щодо особливостей сортової агротехніки, зокрема це – стійкість до хвороб, найкраще навантаження пагонами і гронами, жаростійкість та посухостійкість, зимостійкість, визрівання лози, терміни дозрівання врожаю тощо. Але рівень аматорського виноградарства дуже різний. Високий рівень аматорського виноградарства підтримують такі видатні виноградарі-селекціонери України як В. В. Загорулько, гібридні форми винограду якого вже стали знаменитими, а деякі з них неодноразово займали призові місця на міжнародних виставках.

З метою проведення науково-обґрунтованої комплексної оцінки компетенцій природокористування виноградарів-аматорів нами була розроблена анкета для їх опитування.

Опитування проводилося серед респондентів – мешканців невеликих населених пунктів Харківської області – різних вікових груп від 16 до 60 років, опитано 100 респондентів. Респонденти є виноградарями-аматорами, які не мають фахової аграрної освіти.

Для проведення опитування було обрано чотири населених пункти Харківської області (Україна) різних за ступенем урбанізації, а саме:

– смт Рогань – селище неподалік від міста (23 км), з населенням 12383 осіб. На території Роганської селищної ради розташований один з найстаріших аграрних університетів України – Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва. У 1972 році був створений дендрологічний парк Харківського національного аграрного університету імені В. В. Докучаєва, у якому на площі у 22,8 га зростає близько 900 видів, відмін, форм та сортів деревних рослини, що представляють флористичні зони: європейську, кримсько-кавказьку, середньоазіатську, китайську, далекосхідну, японську та північноамериканську, є рідкісні та унікальні рослини, наприклад карельська береза, гінкго дволопатевий.

– м. Дергачі – місто неподалік Харкова (16 км). Населення міста – 17655 осіб. Дергачівський район є одним з найбільш забезпечених серед районів області природно-ресурсним потенціалом. В районі існує 82 водоймища загальною площею 557 га, 2 водосховища: Лозовенківське та частина Травяньського. Запаси мінеральної води знаходяться в районі санаторію «Березівські мінеральні води». На території району створено 12 об'єктів природно-заповідного фонду;

– с. Тимченки – село, що розташоване у Зміївському районі на відстані 35 км від обласного центру. Населення – 881 особа. Інфраструктура села складається з молочно-товарної ферми, тепличного господарства, бази відпочинку «Тимченки», кінно-спортивного клубу «Діброва».

– с. Островерхівка – село у Зміївському районі на відстані 31 км від міста. Населення 390 осіб. До села примикають кілька лісових масивів, у тому числі соснове урочище Великий Бір. Наявна молочно-товарна ферма та агрофірма СФГ Ревік з тракторною бригадою. Село має аграрний потенціал та орієнтоване на фермерське господарство.

Статистика відповідей респондентів представлена у таблиці 1.

Таблиця 1. Статистика відповідей респондентів, 2020 р.

Питання	Варіанти відповідей	м. Дергачі	смт Рогань	с. Тимченки	с. Островерхівка
Чи присутній на Вашій ділянці виноградник?	Так	76	96	87	75
	Ні	24	4	13	25
Яка кількість сортів винограду у Вашому винограднику?	жодного	24	4	13	25
	1-3 види	35	18	25	23
	5-10 видів	21	37	32	47
	Більше 10	5	45	43	30
Які сорти винограду Ви маєте на своїй ділянці?	Столові	38	65	42	39
	Технічні	43	45	37	30
	Універсальні	76	37	56	50
Чи володіти Ви технікою обрізки винограду?	Володію та використовую	38	76	34	33
	Володію, але не використовую.	19	23	12	15
	Не володію	43	12	25	30
В який період необхідно здійснювати азотне підживлення винограду?	Після розпускання бруньок до початку цвітіння.	25	75	43	40
	З фази повного цвітіння до фази дозрівання ягід.	0	3	7	20
	Після збору врожаю.	0	0	0	5
	Не знаю	75	12	50	35
Чи готуєте Ви виноград до зимівлі?	Так	62	85	45	43
	Ні	38	15	55	57
Яким чином Ви готуєте виноград до зимівлі?	Шляхом дотримання усіх умов, необхідних для повного визрівання лози.	42	65	43	39
	Дезінфекція лози.	26	54	27	23
	Обрізка лози.	52	56	50	46
	Укриття винограду.	58	73	52	48
	Не готую до зимування	26	10	28	32

Результати вказують, що значний відсоток респондентів займається аматорським виноградарством не володіючи необхідними знаннями та навичками. Це не тільки знижує урожайність культури, але й сприяє поширенню хвороб та шкідників культури винограду. Виноградарям-аматорам необхідне відповідально відноситися до свого захоплення, зокрема обирати морозостійкі комплексно-стійкі сорти, які не потребують професійних навичок вирощування цієї доволі складної культури й водночас підвищувати власні компетенції природокористування.